edcamp UKRAINE

Есей

ЯК СТАТИ ПИСЬМЕННИКОМ

Джек Ґрейпс,
автор і викладач «Письменницького методу»,
ексклюзивно для події EdCamp Воля-2023

Ніч. Глупа ніч. Поруч зі мною у ліжку спить брат. Я не засинаю, щоб почути, як тато повернеться додому. Я чутиму його автівку на під'їзній алеї під моїм вікном. Уже пізно. Напевне, він не приїде. Вони з мамою посварилися. І він поїхав випити. Сьогодні він додому не приїде. А якщо й приїде, то хіба щоб узяти грошей і поїхати далі пити. Потім він повернеться додому геть п'яний і завалиться спати на ліжку, а мамі доведеться викликати лікаря, бо в тата діабет, і це погано — він може померти чи ще щось. Я чую, як по бляшаному дашку сараю на задньому дворі тарабанить дощ. Місяця не видно. Лише чорна ніч. Завтра до школи. По мене приїде шкільний автобус — такий великий і жовтий. Я не можу згадати, що каже вчителька. Усе, про що я зараз думаю, це чи батько приїде додому. З ним усе буде добре? Чи він керуватиме, як божевільний. Або потрапить у лікарню, як минулого разу. Учителька говорить і щось пише на дошці. Вона притискає крейду, бо злиться. Вона притискає так сильно, що крейда розсипається й падає на підлогу. Іноді вона хапає мене за вухо й тягне до дошки, бо я не запам'ятав, що вона сказала, і тоді вона тицяє мене носом у крейдяні написи на дошці.
У мене на носі біла крейда, діти сміються. Я про це не думаю. Я думаю, чи приїде тато додому? Чи все з ним буде добре? Чи не вріжеться він у дерево?
Чи не помре? Місіс Кук наказує мені повернутися за парту. Моя парта стоїть біля вікон. Я сиджу в ряду «для тупих». Тут же зі мною сидять Джиммі, Юджин і Стів. Ми всі — в ряду «для тупих», але вони не тупі, та й я не тупий. Я вмію читати. Але вчителька посадила мене в ряд «для тупих». Я знаю по буквах, як пишеться Ritz Crackers [Рітц Крекерс]. Я бачив цю назву якось увечері, коли батько вів авто по Керроллтон-авеню. Там писало Ritz Crackers. Я знаю по буквах, як воно пишеться. Іноді я пишу слова неправильно, бо думаю про батька і чи приїде він додому, чи не вріжеться в дерево. Я вмію додавати і віднімати, але іноді помиляюся, бо тато не вдома і не приїде, а прямо зараз він, можливо, якраз врізається в дерево. І що ми тоді робитимемо?

Увесь світ як у тумані. Я почуваюся малим, дрібним. Я сиджу в задній частині автобуса й слухаю балачки дітей. Я що, забув рюкзак? Та ні, ось він. А читанка є? Так, «Утеча додому». Я прочитав її повністю. Усі повернулися додому. Лиш не мій батько. Він може взагалі не повернутися.

Усе своє життя я був письменником, поетом і вчителем, і саме це надавало моєму життю сенсу, і я не знаю ідеального способу навчати інших. Що я знаю, так це те, що ми не вчимо урок — ми вчимо людину. Чого вона потребує, чого вона хоче — отут і зараз, у цю мить, коли вона, можливо, перебуває в тумані й хвилюється, що батько може не повернутися додому. Потрібно бачити людину. Дивитися їй в очі. Допомогти їй повірити. Я знаю, що вийшов із туману страху тоді, коли почав вірити в себе, і справа була не в уроці і не в навчальній програмі. Справа була в учительці, яка допомогла мені побачити, хто я і ким можу стати. Я був у третьому класі, коли вона повела нас на виставку картин Ван Гога. То був 1949-тий рік, і всі його полотна вперше привезли виставляти у США. Вінсент родом із Голандії. Як і моя мати. Я пам'ятаю, як учителька розказувала нам про Ван Гога, а я ловив кожне її слово, бо моя мама із Голандії. Я бачив його мазки на полотнах, такі трохи неохайні, з великими бульками фарби — як у мене під час занять із вчителем малювання, який приходив у школу вчити нас малювати. Я не міг відвести очей від полотна. Жовті поля кукурудзи. Чорні ворони. Сліпуче сонце. Щось у мені змінилося. Чорний туман розсіявся. Я знав, хто я. Він малював так, як я. Я стану художником, вирішив я. Я буду малювати. Я гадки не мав, що це буде — може, дерево. Але я хотів малювати те, від чого мій чорний туман розсіюватиметься. Не обов'язково для мене — радше для всіх інших. Я хотів сказати їм, що хай як довго тримається туман, його можна розігнати, крізь нього можна побачити, можна з'ясувати, хто ти, повірити в себе і не боятися і не переживати, що батько не повернеться додому. Того самого року я написав оповідання у своєму блокноті на спіралі про хлопчика, який загубився і не міг знайти дорогу до вбиральні, бо коли пояснювали, як туди йти, він переживав за батька — чи приїде той додому. Він шукав і шукав, обійшов усю школу, але туалету не знайшов. А коли повернувся у клас, то сів за парту і попісяв у штани. Воно було тепле й стікало по ногах. Після цього йому стало легше, але як бути далі? Задзеленчав дзвоник, діти вибігли зі школи й кинулися до автівок та жовтого автобуса, щоб їхати по домівках. А хлопчик залишився сидіти за партою, і місіс Стурц, учителька, підійшла й запитала: «Джекі, що сталося?» Хлопчик розплакався. «Я попісяв у штани, — відповів він, — і мій батько не повернеться додому. Він може врізатися в дерево й померти». Місіс Стурц зігнулася нижче до його обличчя. Їхні лиця опинилися одне навпроти одного. На вчительці була дуже червона блузка. Це запам'яталося хлопчикові найбільше. Червона блузка. З блискучими білими ґудзиками. А ще її шия. У неї була красива шия.

Вона нагнулася, щоби ближче бачити його обличчя. І сказала: «Коли йтимеш до автобуса, неси рюкзак поперед себе, щоб діти не побачили мокрих штанів». І більше не сказала нічого. За це хлопчик хвилювався найдужче. Ще дужче, ніж за батька, який врізається в дерево. Чи побачать діти, що він попісяв у штани? Вона сказала, щоб він встав і йшов, поки автобус ще тут. Тож він рушив до жовтого автобуса біля входу в школу, несучи рюкзак попереду себе, аби ніхто не бачив, що він попісяв у штани. Коли автобус доїхав до його дому, він узяв рюкзак поперед себе й безтурботно почимчикував до вхідних дверей — ніби нічого не сталося.
На цьому моє оповідання закінчилося. Наступного дня я показав його місіс Стурц, їй сподобалося. Вона змінила лише одне слово, ото й усе. «Хороше оповідання», — сказала вона. А тоді нахилилася до мене так, щоб наші обличчя опинилися навпроти, і прошепотіла, щоб чув лише я: «Ти можеш писати про все, що хочеться. Це може бути правда, а може бути вигадка. Ти міг би стати письменником».
Коли того дня я повернувся додому, на під'їзній алеї стояла наша машина. Не схоже було, щоб вона врізалася в дерево. Коли я зайшов у дім, тато в кухні саме пив каву. Він запитав, як справи у школі. «Я стану письменником», — сказав я. Він підвівся і відкрив холодильник, щоб узяти молоко. Тоді знову сів і налив молока собі до кави. «Чудова думка», — сказав він.